

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 28.01.2005
KOM(2005) 20 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

En Fællesskabsstrategi for kviksølv

{SEC(2005) 101}

DA

DA

1. INDLEDNING

I december 2002 forelagde Kommissionen Rådet en rapport om kviksølv fra chloralkali-industrien¹. Den drejede sig om, hvad der skal ske med 12-15 tusind tons overskydende kviksølv, som skyldes sektorens omstilling fra kviksølvcelleprocessen. Rådet reagerede ved at opfordre Kommissionen til at fremlægge en sammenhængende strategi med foranstaltninger, der kan beskytte sundhed og miljø på grundlag af en livscyklustilgang og tager hensyn til fremstilling, anvendelse, affaldsbehandling og emissioner. Denne strategi skal også danne grundlag for Fællesskabets indlæg i den internationale debat i UNEP's styrelsesråd i februar 2005.

Denne meddelelse ledsages af en udvidet konsekvensanalyse² (UdKA), der behandler kviksølvproblemet og de politiske løsninger i nærmere enkeltheder. Den tager også hensyn til, at der under samrådet med interessegrupperne om denne strategi, hvis processer og resultater beskrives i UdKA, i en lang række tilfælde blev givet udtryk for, at der er brug for handling.

2. KVIKSØLVPROBLEMET

2.1. Kviksølvtruslen

Kviksølv og kviksølvforbindelser er stærkt giftige for mennesker, økosystemer og dyreliv. Kviksølvforurening blev oprindeligt opfattet som et akut lokalt problem, men betragtes i dag som global, uafgrænset og kronisk. Store doser kan være dødbringende for mennesker, men selv forholdsvis små doser kan påføre nervesystemet alvorlige skader og er for nylig blevet sat i forbindelse med mulige skadevirkninger på hjertekar-, immun- og forplantningssystemet. Kviksølv hæmmer også den mikrobiologiske aktivitet i jorden og er et af de prioriterede farlige stoffer i Vandrammedirektivet³.

Kviksølv er persistent og kan i miljøet omdannes til methylkviksølv, som er dets giftigste form. Methylkviksølv passerer uændret både gennem placentamembranen og blod-hjerne-barrieren og hæmmer den mentale udvikling endnu før fødslen. Den største risiko er derfor, at børn og kvinder i den fødedygtige alder udsættes for den.

De fleste mennesker i de udviklede lande udsættes først og fremmest for kviksølv ved indånding af kviksølvdampe fra tandfyldningsamalgam. Udsættelse for methylkviksølv sker især gennem kosten. Methylkviksølv samler sig og koncentrerer især i den akvatiske fødekæde og gør befolkninger, hvis kost fortrinsvis består af fisk og skaldyr, særlig sårbare.

¹ KOM(2002) 489 endelig, 6.9.2002.

² SEC(2005) 101.

³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger, EFT L 327 af 22.12.2000, senest ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets beslutning 2001/2455/EF af 20. november 2001 om vedtagelse af en liste over prioriterede stoffer inden for vandpolitik, EFT L 331 af 15.12.2001.

Hos de fleste mennesker i Central- og Nordeuropa viser bioindikatorerne en udsættelse for methylkviksølv, som ligger under de internationalt accepterede niveauer. De fleste mennesker i Middelhavslandenes kystområder og ca. 1-5 % af befolkningen i Central- og Nordeuropa når op omkring disse niveauer, og store dele af fiskersamfundene i Middelhavsområdet og af den arktiske befolkning overskrider dem betydeligt.

2.2. Et globalt perspektiv

Selv om kviksølv frigives fra naturlige kilder som vulkaner, kan frigivelse fra menneskeskabte kilder som afbrænding af kul og anvendelse i forskellige produkter have ført til en betydelig forøgelse af udfældning og forekomst i miljøet. Tidligere frigivelse har desuden skabt en ”global kviksølvpulje” i miljøet, hvoraf noget hele tiden aktiveres, udfældes og genaktiveres. Yderligere emissioner øger denne globale pulje, som befinder sig i kredsløb mellem luft, vand, sediment, jord og plante- og dyreverden.

Høje kviksølvkoncentrationer findes i mange dele af verden. nogle skyldes især lokale kilder, ikke mindst små guldminevirksomheder i Sydamerika, Afrika og Asien. I form af grænseoverskridende forurening kan kviksølv imidlertid også føres omkring i verden til områder, der ligger langt fra kilden. Det betyder, at nogle former for forurening, som set i et kort perspektiv er lokale, på længere sigt øger den globale pulje. Det har ført til forurening på steder, hvor der kun findes få eller ingen kviksølvkilder, som f.eks. de arktiske områder.

3. MÅLSÆTNINGER

Det vigtigste mål er at formindske kviksølvniveauerne i miljøet og risikoen for, at mennesker udsættes for kviksølv, ikke mindst i form af methylkviksølv i fisk. Men at løse problemet med methylkviksølv i fisk vil sandsynligvis tage årtier, da de nuværende niveauer skyldes tidligere emissioner, og det vil tage lang tid at få dem bragt ned, selv hvis der ikke sker yderligere frigivelse. Fællesskabet har allerede truffet mange foranstaltninger for at formindske kviksølvemissionerne og brugen af kviksølv. Det betyder ikke, at der ikke kan gøres mere, men det understreger, hvor vigtigt det er, at medlemsstaterne gennemfører de nuværende foranstaltninger fuldt ud, og at der sker fremskridt på verdensplan.

Strategien opstiller derfor følgende målsætninger:

- at formindske kviksølvemissionerne
- at formindske kviksølvomsætningen i samfundet ved at nedskære udbud og efterspørgsel
- at finde ud af, hvad der på længere sigt skal ske med overskydende kviksølv og samfundsskabte beholdninger (i produkter, som stadig er i brug eller på lager)
- at beskytte mod udsættelse for kviksølv
- at forbedre forståelsen af kviksølvproblemet og løsningerne på det

- at støtte og fremme internationale foranstaltninger for kviksølv.

Fremskridt, mangler og behov for yderligere foranstaltninger beskrives i det følgende i forbindelse med hver enkelt målsætning. Henvisninger til kort og mellemlangt sigt betyder henholdsvis 3 år og 4-6 år. Langtidsforanstaltninger vil blive foreslået efter genbehandling af strategien.

4. FORMINDSKELSE AF EMISSIONERNE

Frigivelsen af kviksølv er generelt set vokset med industrialiseringen. De samlede emissioner til atmosfæren voksede fra 1990-2000 med ca. 20 %. De europæiske emissioner faldt i denne periode med ca. 60 %, med Europa er stadig en vigtig kilde til kviksølvudfældning på andre kontinenter og i de arktiske områder.

En af de vigtigste kilder til kviksølvfrigivelse er kulfyring. Kulfyrede anlæg over 50 MW_{th} omfattes af IFBF-direktivet⁴ - det gælder også andre vigtige kilder som metal-, cement- og kemikalieindustrien - og af direktiv 2001/80/EF⁵.

IFBF-direktivet er derfor et af Fællesskabets vigtigste midler til formindskelse af emissionerne af kviksølv og andre forurenende stoffer. Godkendelsen af IFBF-anlæg skal, med begrænsede undtagelser for nogle af de nye medlemsstaters vedkommende, være færdig inden 30. oktober 2007. Kommissionen er i færd med at offentliggøre en række BAT-referencedokumenter (BREF) til støtte for gennemførelsen af IFBF.

Foranstaltning 1. Kommissionen vil vurdere virkningerne af IFBF's anvendelse på kviksølvemissioner og overveje, om der er behov for yderligere foranstaltninger som f.eks. fælles emissionsgrænseværdier, efterhånden som der foreligger oplysninger på grundlag af IFBF- og EPER⁶-rapporteringskravene, og foretage en mere omfattende gennemgang af strategien inden udgangen af 2010. Den skal omfatte en undersøgelse af de gavnlige virkninger af den kontrol, der i henhold til direktiv 2001/80/EF skal indføres inden den 1. januar 2008 for at formindske svovldioxidemissionerne fra store fyringsanlæg.

Foranstaltning 2. Kommissionen vil opfordre medlemsstaterne og erhvervslivet til at give flere oplysninger om kviksølvfrigivelsen og om forebyggelses- og bekæmpelsesteknikkerne, så der kan drages konklusioner i form af BREF, som kan medvirke til at formindske emissionerne yderligere. Den anden udgave af klor-alkali BREF skal indeholde oplysninger, der drejer sig om at imødegå risikoen for frigivelse ved afvikling af kviksølvceller.

⁴ Rådets direktiv 96/61/EF af 24. september 1996 om integrerede forebyggelse og bekæmpelse af forurening, EFT L 257 af 10.10.1996.

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/80/EF af 23. oktober 2001 om begrænsning af visse luftforurenende emissioner fra store fyringsanlæg, EFT L 309 af 27.11.2001.

⁶ Kommissionens beslutning 2000/479/EF af 17. juli 2000 om indførelse af en europæisk oversigt over forurenende emissioner (EPER) i henhold til artikel 15 i Rådets direktiv 96/61/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening, EFT L192 af 28.7.2000.

Små fyringsanlæg og kulfyret boligopvarmning er også betydelige kviksølvkilder. Kontrol med sådanne anlæg vil sandsynligvis være mere omkostningseffektiv, hvis den ikke blot gælder et enkelt forurenende stof, men flere. Dette undersøges allerede i forbindelse med programmet Ren Luft i Europa (CAFE) for de ”klassiske” luftforurenende stoffers vedkommende, det gælder således ammonium og svovldioxid.

Foranstaltning 3. Kommissionen vil i 2005 foretage en undersøgelse af mulighederne for at formindske kviksølvemissionerne fra små kulfyrede forbrændingsanlæg og behandle dem i forbindelse med en mere omfattende CAFE-vurdering.

Nogle medlemsstater peger på tandfyldningsamalgam som en vigtig kilde til kviksølvfrigivelse, ikke mindst i forbindelse med tandkirurgi og kremering. Behandlingen af tandfyldningsamalgam omfattes af Fællesskabets affaldslovgivning⁷.

Foranstaltning 4. Kommissionen vil i 2005 gennemgå medlemsstaternes gennemførelse af Fællesskabets bestemmelser om behandling af affald fra tandfyldningsamalgam og derefter tage passende skridt til at sikre en korrekt anvendelse.

Emissionerne fra krematorier omfattes ikke af Fællesskabets lovgivning, men er i mange medlemsstater underkastet bestemte regler og behandles desuden i en OSPAR-henstilling. Emissionsrapporterne fra de parter, denne henstilling henvender sig til, skal ikke foreligge før den 30. september 2005, men de vil give et fingerpeg om effektiviteten og om, hvorvidt det er nødvendigt at træffe yderligere foranstaltninger. Der tilskyndes til lignende kontrol i andre medlemsstater, hvor kremering finder sted.

I mere almindelighed skal forslaget til et direktiv om prioriterede stoffer under Vandrammedirektivet indeholde kvalitetsstandarder for kviksølv, som skal opfyldes inden 2015, og som for eksempel vil være relevante i forbindelse med IFBF-godkendelse. Foranstaltningernes vedtagelse vil indlede rammedirektivets 20-årsperiode for indstilling eller afvikling af emissioner, udledninger og udslip.

5. FORMINDSKELSE AF UDBUDET

Kviksølv forhandles frit på verdensmarkedet. Det nuværende udbud på verdensplan ligger på omkring 3 600 tons om året. EU er storeksportør med en årlig nettoeksport på ca. 1 000 tons. Prisen på kviksølv er faldet drastisk efter kulminationen i 1960'erne og har siden ligget forholdsvis stabilt omkring 5 EUR pr. kg. Kviksølvhandelens økonomiske virkninger er derfor ret små. Den lave pris og det

⁷ Kommissionens beslutning (2000/532/EF) af 3. maj 2000 om afløsning af beslutning 94/3/EF om udarbejdelse af en liste over affald i henhold til artikel 1, litra a), i Rådets direktiv 75/442/EØF om affald og af Rådets beslutning 94/904/EF om udarbejdelse af en liste over farligt affald i henhold til artikel 1, stk. 4, i Rådets direktiv 91/689/EØF om farligt affald, EFT L226/3 af 6.9.2000 (med senere ændringer).

store udbud fremmer også den fortsatte brug af kviksølv uden for Europa til aktiviteter som f.eks. guldrudning.

Kviksølvforbindelser, der bruges til pesticider, omfattes af Rotterdam-konventionen om proceduren for forudgående informeret samtykke for visse farlige kemikalier og pesticider i international handel. Denne konvention blev gennemført i Fællesskabet med forordning (EF) 304/2003⁸, som også forbyder eksport af kosmetiske sæber, der indeholder kviksølv, og forlanger eksportanmeldelse af kviksølvforbindelser til alle andre formål. Der er ingen restriktioner i Fællesskabet eller på internationalt plan for handelen med metallisk kviksølv. Analysen i UdKA viser imidlertid, at eksporten af kviksølv fra Fællesskabet bør afvikles.

Foranstaltning 5. Som aktivt bidrag til en foreslået global indsats for at afvikle den primære kviksølvproduktion og hindre, at overskud genindføres på markedet, således som beskrevet i pkt. 10, vil Kommissionen foreslå en ændring af forordning (EF) nr. 304/2003 for at få afviklet kviksølveksporten fra Fællesskabet inden 2011.

Den vigtigste leverandør på verdensplan er den statsejede spanske virksomhed MAYASA. Efter en aftale, som blev indgået i 2001, køber MAYASA det overskydende kviksølv fra EU's klor-alkali-sektor til videresalg. MAYASA sælger også kviksølv, som det udvinder af malm fra Almadén i Spanien. Kviksølvproduktionen i Almadén kulminerede med ca. 2 800 tons i 1941, men er faldet, efterhånden som markedet gik tilbage, og i den senere tid har klor-alkali-industrien været en alternativ kilde. MAYASA's samlede udbud har i den senere tid ligget omkring 1 000 tons kviksølv om året.

UdKA viser, at den primære kviksølvbrydnings og kviksølvproduktions skadelige miljøpåvirkninger og dens tvivlsomme økonomiske bæredygtighed selv uden et eksportforbud taler for, at denne særlige aktivitet bringes til ophør. Spanien har meddelt, at brydningen og produktionen i Almadén allerede blev midlertidigt indstillet, før denne strategi blev vedtaget, og at det ikke forventer, at den vil blive genoptaget.

Kommissionen erkender, at kviksølvproduktion og kviksølvhandel historisk set har haft økonomisk og social betydning i Almadén helt tilbage til romernes tid. Kommissionen går også stærkt ind for, at der ydes hjælp til udvikling af nye erhvervs- og beskæftigelsesmuligheder. Området er allerede berettiget til Fællesskabsstøtte, da det er del af en mål 1-region (Castilla-la-Mancha), og forventes også at være det i Strukturfondens næste programlægningsperiode.

6. FORMINDSKELSE AF EFTERSPØRGSLEN

Kviksølv efterspørgslen ligger på verdensplan omkring 3 600 tons om året og var i 2003 på ca. 300 tons i EU's dengang 15 medlemsstater. Brugen af kviksølv er i tilbagegang, både på verdensplan og i EU, men det har stadig nogle vigtige anvendelsesformål. De vigtigste almindelige formål er guldrudning, batterier, og

⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 304/2003 af 28. januar 2003 om eksport og import af farlige kemikalier, EUT L 63 af 6.3.2003.

kloralkaliindustrien, der tilsammen tegner sig for over 75 % af forbruget. Blandt disse anvendelsesformål er det kun kloralkaliindustrien, som på nuværende tidspunkt har betydning i hele EU, men kviksølvcelleprocessen betragtes som BAT⁹ i henhold til IFBF-direktivet og er i færd med at blive afviklet. Det er almindeligt kendt, at kviksølv anvendes i betydeligt omfang i guldminedriften i Fransk Guyana (hvor de franske myndigheder overvejer et forbud), men ikke i EU som sådan. Direktiv 91/157/EØF¹⁰ begrænser brugen af kviksølv til batterier.

Da kloralkaliindustrien er i færd med at afvikle kviksølvcellerne, bliver tandfyldningsamalgam kviksølvs vigtigste anvendelsesformål i EU. Det er derfor hensigtsmæssigt at foretage en fornyet undersøgelse af mulighederne for alternativer. Det er særligt vigtigt, idet medlemsstaterne kan fremme alternative produkter, men da tandfyldningsamalgam er omfattet af direktivet om medicinske anordninger¹¹, er mulighederne for nationale restriktionsforanstaltninger begrænsede.

Foranstaltning 6. På kort sigt vil Kommissionen bede ekspertgruppen for medicinske anordninger behandle brugen af kviksølv til tandfyldningsamalgam og søge at få en udtalelse fra Den Videnskabelige Komité for Sundheds- og miljørisici om, hvorvidt yderligere lovgivningsforanstaltninger er hensigtsmæssige.

Det vigtigste kviksølvprodukt, som ikke omfattes af Fællesskabets lovgivning, er måle- og kontrolapparatur. Kommissionen vil forelægge forslag om, at medicinske anordninger og overvågnings- og kontrolapparatur skal underlægges direktiv 2002/95/EF¹², som allerede omfatter belysnings- og andet elektrisk og elektronisk apparatur. Nogle af de mere udbredte former for anvendelse af kviksølv i denne produktgruppe (termometre, blodtryksmålere og barometre) er imidlertid hverken elektriske eller elektroniske og kan derfor ikke omfattes. UdKA viser, at yderligere foranstaltninger vil være hensigtsmæssige på dette område.

⁹ Referencedokument om den bedste foreliggende teknik (BAT) i kloralkaliindustrien, vedtaget af Kommissionen i december 2001, <http://eippcb.jrc.es>.

¹⁰ Rådets direktiv 91/157/EØF af 18. marts 1991 om batterier og akkumulatorer, der indeholder farlige stoffer, EFT L 078 af 26.3.91.

¹¹ Rådets direktiv 93/42/EØF af 14. juni 1993 om medicinske anordninger, EFT L 169 af 12.7.93.

¹² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/95/EF af 27. januar 2003 om begrænsning af anvendelsen af visse farlige stoffer i elektrisk og elektronisk udstyr, EFT L 37 af 13.2.2003.

Foranstaltning 7. Kommissionen vil 2005 foreslå en ændring af direktiv 76/769/EØF¹³ for at begrænse afsætning til forbrug og sundhedspleje af måle- og kontrolapparatur, som hverken er elektrisk eller elektronisk, men indeholder kviksølv.

Foranstaltning 8. Kommissionen vil på kort sigt yderligere undersøge de få tiloversblevne produkter og formål, hvortil der bruges små mængder kviksølv i EU. På længere sigt kan eventuelle tiloversblevne anvendelsesformål gøres afhængige af godkendelse og undersøgelse af alternativer efter den foreslåede REACH-forordning¹⁴, når den bliver vedtaget.

7. BEHANDLING AF OVERSKUD OG BEHOLDNINGER

De største kviksølvbeholdninger i EU findes hos kloralkaliindustrien. Da det er meningen at afvikle eksporten, skal en stor del af dette kviksølv oplagres eller bortskaffes. Nogle medlemsstater er allerede i færd med at udarbejde en politik på dette område¹⁵. UdKA viser, at endelig bortskaffelse vil være det bedste, set ud fra et miljøsynspunkt, men det er på nuværende tidspunkt for dyrt og kan ikke udføres med teknisk sikkerhed på fællesskabsplan. Behovet for at finde omkostningseffektive oplagringsordninger er derfor et vigtigt område, som skal undersøges yderligere.

Foranstaltning 9. Kommissionen vil træffe foranstaltninger for, at midlertidig oplagring af kviksølv fra kloralkaliindustrien kan foretages efter en tidsplan, som er i overensstemmelse med den påtænkte afvikling af kviksølveksporten inden 2011. I første omgang vil Kommissionen undersøge mulighederne for en aftale med industrien.

Der er også store mængder kviksølv i produkter, som allerede er i omløb i samfundet. Når et produkt bliver "affald", fremmer Fællesskabets politik i almindelighed genbrug frem for bortskaffelse. En mere aktiv indsamling og genvinding af kviksølv kunne overvejes. Nogle medlemsstater hævder imidlertid, at kviksølv ikke bør genvindes til genanvendelse, men tages ud af omløb ved oplagring eller bortskaffelse.

Foranstaltning 10. Kommissionen vil på kort og mellemlangt sigt undersøge yderligere, hvad der sker med kviksølvprodukter, som allerede er i omløb i samfundet.

¹³ Direktiv 76/769/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater, EFT L 262 af 27.9.76.

¹⁴ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsning for kemikalier (REACH), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og ændring af direktiv 1999/45/EF og forordning (EF) {om persistente organiske miljøgifte} KOM(2003) 644 endelig udg. af 29.10.2003.

¹⁵ For eksempel har Sverige indført krav om stabilisering og oplagring af kviksølv i grundfjeldet, mens Tyskland er i færd med at undersøge tanken om at opbevare metallisk kviksølv i nedlagte saltminer.

8. BESKYTTELSE MOD UDSÆTTELSE FOR KVIKSØLV

En udtalelse, som Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) for nylig afgav om risikoen fra kviksølv i fødevarer¹⁶, påpegede, at mennesker, der spiser mange fisk eller fiskeprodukter, især store rovfisk, kan nå eller overskride de fastsatte sikkerhedsniveauer. Kommissionen er i færd med at gennemgå mulighederne for risikostyring på grundlag af EFSA's udtalelse, det gælder også grænseværdierne for kviksølvindholdet i fiskeprodukter i forordning (EF) nr. 466/2001¹⁷. Mulighederne for at nedsætte disse niveauer er imidlertid begrænsede. Der er også behov for andre løsninger, som målrettet forbrugerrådgivning fra Kommissionens¹⁸ og medlemsstaternes side.

Foranstaltning 11. EFSA vil på længere sigt foretage yderligere undersøgelser af sårbare befolkningsgrupper (f.eks. børn og gravide kvinder) indtagelse af kost, som består af forskellige former for fisk og skaldyr.

Foranstaltning 12. Kommissionen vil fremlægge yderligere oplysninger om kviksølv i fødevarer, efterhånden som der foreligger nye data. De nationale myndigheder vil blive tilskyndet til at give rådgivning på grundlag af de lokale forhold.

Fællesskabets lovgivning sætter grænser for kviksølvindholdet i drikkevand¹⁹. Det for nylig vedtagne 4. afledte luftkvalitetsdirektiv²⁰ opstiller ikke målværdier eller kvalitetsstandarder for kviksølv - de niveauer, som er blevet konstateret i luften, ligger under dem, der anses for sundhedsfarlige - men koncentrationer og udfældninger skal måles for at vise udviklingen i geografisk og tidsmæssigt perspektiv.

Fællesskabets nuværende lovgivning for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen giver tilstrækkeligt grundlag for at beskytte arbejdstagerne mod sundheds- og sikkerhedsrisici ved udsættelse for kviksølv. Inden for denne lovgivnings rammer er Fællesskabet i færd med at udvikle en grænseværdi for erhvervmæssig udsættelse for kviksølv.

I en større sammenhæng vil der i tilknytning til Den Europæiske Handlingsplan for Miljø og Sundhed 2004-2010²¹ blive truffet foranstaltninger for at forbedre påvisningen af menneskers udsættelse for kviksølv ved at udvikle integreret overvågning af miljø og fødevarer og undersøge mulighederne for en sammenhængende metode til biologisk overvågning. Den skal omfatte en række forskellige miljøbelastende faktorer, heriblandt kviksølv.

¹⁶ http://www.efsa.eu.int/science/contam/contam_opinions/259_en.html.

¹⁷ Kommissionens forordning (EF) nr. 466/2001 af 8. marts 2001 om fastsættelse af grænseværdier for bestemte forurenende stoffer i levnedsmidler, EFT L 77 af 16.3.2001.

¹⁸ http://europa.eu.int/comm/food/food/chemicalsafety/contaminants/information_note_mercury-fish_12-05-04.pdf.

¹⁹ Rådets direktiv 98/83/EØF af 3. november 1998 om kvaliteten af drikkevand, EFT L 330 af 5.12.98.

²⁰ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om arsen, cadmium, kviksølv, nikkel og polycykliske aromatiske kulbrinter i luften, KOM(2003) 423 endelig udg. af 16.7.2003. Den endelige tekst er endnu ikke offentliggjort i EUT.

²¹ KOM(2004) 416 endelig udg. af 9.6.2004.

9. FORBEDRING AF FORSTÅELEN

Manglende forståelse af kviksølvproblemet og dets mulige løsninger kan afhjælpes med forskning, udvikling og pilotprojekter. Blandt emnerne for sådanne aktiviteter er de sundhedsskadelige virkninger, hvordan kviksølv bevæger sig eller fastholdes i miljøet, og spørgsmålet om giftighed og om økosystemers sårbarhed. Desuden bør der gøres noget for at behandle problemerne i forbindelse med kviksølv i produkter, emissioner og affald, ikke mindst for at udvikle teknikker, som formindsker frigivelsen af kviksølv i forbindelse med kulfyring og fra andre større kilder, og for at behandle, stabilisere og få endeligt bortskaffet overskydende kviksølv og kviksølvholdigt affald.

Foranstaltning 13. Der skal i det 7. FTU-rammeprogram og i forbindelse med andre relevante finansieringsordninger opstilles prioriteringer af kviksølvforskningen.

10. STØTTE TIL INTERNATIONALE FORANSTALTNINGER OG FREMME AF DEM

Det er vigtigt at gøre fremskridt for at løse kviksølvproblemet på verdensplan, især ved at formindske emissionerne og begrænse udbud og efterspørgsel.

Der er store muligheder for at formindske kviksølvemissionerne og fremme brugen af BAT, ikke mindst i energi-, metal-, cement-, kloralkali- og affaldssektoren. EU's foranstaltninger har allerede formindsket emissionerne betydeligt og kan benyttes som eksempler i internationale, regionale og bilaterale sammenhænge. Også teknologioverførsel er vigtig.

På verdensplan er efterspørgslen på kviksølv allerede i tilbagegang, men kviksølvproblemet art gør det vigtigt at træffe foranstaltninger for at få den yderligere ned. Der bør træffes foranstaltninger for at afvikle anvendelsen af kviksølv der, hvor der findes brugbare alternativer, og underkaste den streng kontrol der, hvor de ikke findes. Kommissionen mener, at målrettede bestræbelser for at formindske efterspørgslen kan nedskære det samlede kviksølvforbrug - til ca. 1 000 tons eller derunder i 2020. Det indebærer især en begrænsning af brugen i kloralkalisektoren og til batterier, hvor der er blevet påvist store muligheder i EU, samt i forbindelse med guldminedrift.

En formindskelse af den samlede efterspørgsel vil imidlertid ikke kunne opfylde målsætningerne, hvis kviksølvudbuddet forbliver højt og priserne stadig er lave, så der tilskyndes til forbrug og til nye anvendelsesformål. Det er nødvendigt at gøre en tilsvarende indsats for at formindske udbuddet. USA's beslutning om at oplagre kviksølv, der tidligere har været i beredskab til strategiske formål, hilses velkommen.

Foranstaltning 14. Fællesskabet, medlemsstaterne og andre interessegrupper bør i international sammenhæng og i forbindelse med internationale aktiviteter og bilaterale aftaler og projekter med tredjelande, herunder teknologioverførsel, arbejde for at løse kviksølvproblemet.

Foranstaltning 15. Kommissionen vil overveje at indføre et særligt finansieringsforslag for forskning og pilotprojekter med henblik på at formindske kviksølvemissionerne fra kulfyring i lande, som er stærkt afhængige af fast brændsel, f.eks. Kina, Indien, Rusland osv., svarende til CARNOT-programmet, der fremmer ren og effektiv udnyttelse af fast brændsel.

Foranstaltning 16. Fællesskabet bør fremme et initiativ for at få kviksølv underkastet Rotterdam-konventionens EIC-procedure.

Foranstaltning 17. Fællesskabet og medlemsstaterne bør fortsat støtte arbejdet i forbindelse med protokollen om tungmetaller til UNECE's Konvention om Grænseoverskridende Forurening over store Afstande.

Foranstaltning 18. Fællesskabet, medlemsstaterne og andre interessegrupper bør også støtte UNEP's kviksølvprogram, f.eks. ved at gennemgå materialerne og levere teknisk bistand og menneskelige og finansielle ressourcer.

Foranstaltning 19. Fællesskabet og medlemsstaterne bør støtte internationale bestræbelser, som bidrager til at formindske kviksølvforbruget i guldminesektoren, f.eks. UNDP/GEF/UNIDO-kviksølvprojektet. De kan også overveje mulighederne for at støtte enkelte udviklingslande ved hjælp af de forskellige ordninger for samarbejde og udviklingsbistand på grundlag af de nationale udviklingsstrategier.

Foranstaltning 20. For at nedbringe det internationale kviksølvudbud bør Fællesskabet gøre sig til talsmand for en verdensomspændende afvikling af den primære produktion og tilskynde andre lande til at sørge for, at overskud ikke markedsføres igen ved hjælp af et initiativ svarende til Montreal protokollen om stoffer, der ødelægger ozonlaget. Til støtte herfor skal den foreslåede ændring af forordning (EF) nr. 304/2003 afvikle eksporten af kviksølv fra Fællesskabet inden 2011.

11. OVERBLIK

UdKA opstiller på kort og mellemlang sigt en række vigtige milepæle for de nuværende foranstaltninger på Fællesskabs- og internationalt plan, som skal gøre det muligt at få yderligere overblik over kviksølvproblemet, den nuværende politiks resultater og eventuelle yderligere foranstaltninger. Som helhed vil Kommissionen tage et overblik over den samlede kviksølvstrategi i slutningen af 2010. Dette overblik skal også opfylde det 4. afledte luftkvalitetsdirektivs krav om på dette tidspunkt at aflægge rapport om det berettigede i yderligere foranstaltninger for kviksølv under hensyntagen til de foranstaltninger, der allerede er truffet som led i denne strategi. Kommissionen vil skaffe sig dette overblik ved at samle data fra forskellige kilder og benytte alle medier og ikke blot gå ud fra et luftkvalitetsperspektiv.

12. KONKLUSIONER

Kviksølv er en trussel både i Fællesskabet og på verdensplan. Denne meddelelse er det første skridt mod iværksættelse af en sammenhængende fællesskabsstrategi for dette område. Den forelægges før de påtænkte lovgivningsforslag, som omtales i den, for at Fællesskabet kan indtage sin holdning til kviksølv inden mødet i UNEP's styrelsesråd i februar 2005.

Som svar på opfordringen til at forelægge en kviksølvstrategi opfordrer Kommissionen Rådet og Europa-Parlamentet til at godkende den fremgangsmåde, der beskrives i denne meddelelse.